

**YARGI GÖREVİ YAPANİ ETKİLEMİYE TEŞEBBÜS, SUÇLUYU KAYIRMA VE RÜŞVET
SUÇLARINA İLİŞKİN BİR OLAY ÜZERİNE HUKUKİ TESPİT VE
DEĞERLENDİRMELER**

Prof. Dr. İzzet ÖZGENÇ

OLAY. A ve B'nin ortağı oldukları şirketin faaliyeti çerçevesinde Irak – Türkiye sınırından ülkeye kaçak olarak akaryakıt ithalatı gerçekleştirilir. Kaçak ithalat işinde kullanılan tanker trafikte A'nın oğlu C adına tescillidir ve şoförlüğünü bu kişi yapmaktadır.

Bu kaçak akaryakıt ithalatı dolayısıyla haklarında soruşturma başlatılan A, B ve C tutuklanırlar. Belediye başkanı D, soruşturma sürecinde bu şüphelilerin tutukluluk durumunu yeniden gözden geçirecek olan sulh ceza hakimi E'ye ulaşarak, bunlardan A ve B'nin tutuksuz yargılanmalarını sağlaması yönünde talepte bulunur.

Soru 1. Sulh ceza hakimi E, D'nin bu talebine icabet etmeyerek, şüphelilerin tutukluluk halinin devamına karar verir ve D hakkında da suç duyurusunda bulunur.

Bu durumda D'nin ceza hukuku sorumluluğunu belirleyiniz.

Cevap 1. Belediye başkanı D, sulh ceza hakimi E'den haklarında soruşturma yapılan ve tutuklu bulunan A ve B'nin tutuksuz yargılanmasının sağlanması yönünde talepte bulunarak, TCK, m. 277, f. 1'de tanımlanan **yargı görevi yapanı etkilemeye teşebbüs** suçunu işlemiştir. Söz konusu suçun oluşabilmesi için, sulh ceza hakimi E'nin bu talebi kabul etmesi gerekmemektedir. Bu talebin E'ye ulaşmasıyla suç tamamlanmış olmaktadır.

Ancak belirtmek gerekir ki, malum “17/25 Aralık (2013) operasyonları” dolayısıyla 18.6.2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunla TCK'nın 277. maddesinde yapılan değişiklikle, **soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısını veya sulh ceza hakimini etkilemeye teşebbüs fiili SUÇ OLMAKTAN ÇIKARILMIŞTIR.** Maddenin birinci fıkrası hükmü, 6545 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önce şu şekilde idi:

*“(1) Görülmekte olan bir davada veya yapılmakta olan bir soruşturmada, gerçeğin ortaya çıkmasını engellemek veya bir haksızlık oluşturmak amacıyla, davanın taraflarından birinin, **şüpheli veya sanığın, katılanın veya mağdurun lehine veya aleyhine sonuç doğuracak bir karar vermesi veya bir işlem tesis etmesi ya da beyanda bulunması için, yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanıdığı hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs eden kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.**”*

6545 sayılı Kanunla, bu fıkrada değişiklik yapılarak, “veya **yapılmakta olan soruşturmada**” ve “**şüpheli veya**” ibareleri fıkra metninden çıkarılmıştır.

Hukuken asla kabul edemeyeceğimiz bu durumun düzeltilmesine yönelik kanuni düzenleme yapılmadığı sürece, **soruşturma evresinde hakim veya savcılarını etkileme yönündeki girişimler cezasız kalmaya mahkum kalacaktır;** dolayısıyla, sulh ceza hakimini etkileme girişiminde bulunan belediye başkanı D yargı görevi yapanı etkilemeye teşebbüs suçundan dolayı cezalandırılmayacaktır. Hatta bu durumda, sulh ceza hakimi E, D'nin bu girişiminden etkilenmeyerek, görevinin gerektirdiği şekilde karar verdiği için, D hakkında, sulh ceza hakimi

E'yi görevini kötüye kullanmaya azmettirmekten dolayı da ceza verilemeyecektir (**Akim, sonuçsuz kalmış azmettirme**).

Soru 2. E, D'nin bu talebine icabet ederek, A ve B hakkındaki tutuklama kararının kaldırılmasına, C'nin ise tutukluluk halinin devamına karar verir.

Bu durumda D ve E'nin ceza hukuku sorumluluklarını belirleyiniz.

Cevap 2. Belediye başkanı D, sulh ceza hakimi E'den haklarında soruşturma yapılan ve tutuklu bulunan A ve B'nin tutuksuz yargılanmasının sağlanması yönünde talepte bulunmuş ve E de, A ve B'nin tutukluluk halinin kaldırılmasına ve tahliyelerine karar vermiştir. Bu durumda D, birinci sorunun cevabında belirtildiği gibi, TCK, m. 277, f. 1'de tanımlanan **yargı görevi yapma etkilemeye teşebbüs** suçunu işlemiştir.

Sulh ceza hakimi E de, bu talebe icabet ederek, A ve B'nin tutukluluk halinin kaldırılmasına ve tahliyelerine karar vermekle, **görevi kötüye kullanma suçunu** (TCK, m. 257, f. 1) işlemiştir.

TCK, m. 257 hükümlerine göre, kamu görevlisinin, görevinin gereklerine aykırı olan icraî veya ihmalî davranışı ile,

- a) belli bir kişinin mağduriyetine neden olması,
- b) kamunun zararına neden olması,
- c) bir kişiye haksız bir menfaat sağlaması,

halinde, hakkında görevi kötüye kullanma suçundan dolayı mahkûmiyet kararı verilebilecektir (f. 1 ve 2). Bu itibarla, görevinin gereklerine aykırı hareket eden kamu görevlisi hakkında görevi kötüye kullanma suçundan dolayı mahkûmiyet kararı verilebilmesi için, bu **objektif cezalandırılabilme şartlarından** birinin, somut olayda gerçekleşmesi gerekir. Söz konusu olayda, sulh ceza hakimi E tarafından şüpheliler A ve B'nin tutukluluk halinin kaldırılmasına ve tahliyelerine karar vermiş olmakla, bu kişilere haksız bir menfaat sağlanmıştır.

Bu durumda, belediye başkanı D'nin fiili hem **yargı görevi yapma etkilemeye teşebbüs suçundan** dolayı **fail** olarak hem de **görevi kötüye kullanma suçuna azmettiren** olarak sorumluluğunu gerektirmektedir. Ancak **failliğin şerikliğe nazaran aslîliği kuralı** gereğince, bu durumda D'yi sadece **yargı görevi yapma etkilemeye teşebbüs suçundan** (TCK, m. 277) dolayı cezalandırmak gerekir.

Ancak bu durumda, TCK, m. 277, f. 2 hükmüne istinaden **D'ye** yargı görevini yapma etkilemeye teşebbüs suçundan dolayı **verilecek** olan **cezanın** yarısına kadar **artırılması** gerekmektedir. TCK, m. 277, f. 2'de özel bir **farklı neviden fikri ictima** hükmüne yer verilmiştir. Yargı görevi yapma etkilemeye teşebbüs suçunun cezası, görevi kötüye kullanma suçuna nazaran daha ağırdır. Bu durumda, TCK, 44'den farklı olarak, yargı görevi yapma etkilemeye teşebbüs suçundan dolayı verilecek ceza artırılacaktır.

Soru 3. D, serbest bırakılan A ile kardeşi B'nin yurt dışına kaçmalarını sağlar.

Bu durumda D'nin ceza hukuku sorumluluğunu belirleyiniz.

Cevap 3. Belediye başkanı D, tahliye edilen şüpheliler A ve B'nin yurt dışına kaçmalarını sağlayarak, TCK, m. 283, f. 1'de tanımlanan **suçluyu kayırma** suçunu işlemiştir. Yurt dışına kaçırılmak suretiyle kayırılan kişi sayısının fazlalığı, sadece bu suçtan dolayı verilecek olan

temel cezanın belirlenmesinde dikkate alınır. Zira söz konusu suç, hukuki anlamda tek bir fiille işlenmiştir.

TCK, m. 283, f. 1’de tanımlanan suçun konusu, hakkında herhangi bir suçtan dolayı mahkumiyet hükmü kurulmuş olan **hükümlü** olabileceği gibi, herhangi bir suçtan dolayı hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan **şüpheli** veya **sanık** da olabilir. Kayırılan kişinin kayırma fiilinin icra edildiği sırada şüpheli veya sanık sıfatını taşıması yeterlidir.

Bu suç belediye başkanı tarafından göreviyle bağlantılı olarak işlenmediği için, TCK, m. 283, f. 2’deki nitelikli unsur oluşmamıştır.

Şüpheli B, belediye başkanı D’nin **kardeşidir**. Suçluyu kayırma suçunu işleyenle (D ile) yurt dışına kaçırılmak suretiyle kayırılan suçlu (B) arasındaki kardeşlik ilişkisi, bir **şahsi cezasızlık sebebi** oluşturmaktadır (TCK, m. 283, f. 3). Ancak, A ile arasında kardeşlik ilişkisi bulunmadığı için, D’nin suçluyu kayırma suçundan dolayı cezalandırılması gerekmektedir.

D’nin bu fiili, TCK, m. 294’de tanımlanan “Kaçmaya imkan sağlama” suçunu oluşturmaz. Çünkü TCK, m. 294’de tanımlanan suçun konusunu, ancak gözaltına alınan, tutuklanan veya hükümlü olarak hürriyetinden yoksun bırakılan kişi oluşturabilir. Oysa olayda, A ve B, tutukluluk hali sona erdirildikten ve tahliye edildikten sonra yurt dışına kaçırılmışlardır.

Soru 4. E, D’nin bu talebini vermeyi taahhüt ettiği 200.000 TL karşılığında kabul ederek, A ve B hakkındaki tutuklama kararının kaldırılmasına karar verir.

Bu durumda D ve E’nin ceza hukuku sorumluluklarını belirleyiniz.

Cevap 4. Belediye başkanı D, karşılığında 200.000 TL ödemede bulunacağı taahhüdüyle, sulh ceza hakimi E’den A ve B’nin tahliyesini talep etmiştir. E de A ve B’nin tutukluluk halinin kaldırılmasına ve tahliyelerine karar vermiştir.

Bu suretle **rüşvet** suçu işlenmiştir. D’yi **rüşvet veren** (TCK, m. 252, f. 2), E’yi ise **rüşvet alan** (TCK, m. 252, f. 1) olarak cezalandırmak gerekir. Her ne kadar bu suç rüşvetin alınmasıyla tamamlanmakta ise de; izlenen suç siyaseti gereğince, rüşvet konusunda **anlaşmaya varılması halinde de suç tamamlanmış gibi cezaya hükmedilmektedir** (TCK, m. 252, f. 3).

Sulh ceza hakimi olan E, **yargı görevi yapan** kişidir (TCK, m. 6, f. 1, bent d). Bu nedenle E’nin cezasının TCK, m. 252, f. 7 hükmüne istinaden artırılması gerekir.

Belediye başkanı D’nin sulh ceza hakimi E’den A ve B’nin tutukluluk halinin kaldırılması ve tahliyeleri yönündeki talebi, ayrıca **yargı görevi yapamı etkilemeye teşebbüs** suçunu (TCK, m. 277, f. 1) oluşturmaktadır.

Bu durumda D hakkında **gerçek ictima** hükümlerine göre her iki suçtan dolayı, yani hem **rüşvet veren** olarak **rüşvet** suçundan (TCK, m. 252, f. 1), hem de **yargı görevi yapamı etkilemeye teşebbüs** suçundan (TCK, m. 277, f. 1) dolayı ayrı ayrı cezaya hükmetmek gerekmektedir.

Keza, E’nin rüşvet suçundan **rüşvet alan** olarak sorumlu tutulabilmesi için, talep edilen işi yapması gerekmemektedir. Şayet E talep edilen işi yapmış ise ve bu işin yapılması başka bağımsız bir suç oluşturuyor ise, ayrıca bu suçtan dolayı cezalandırılması gerekir: **Gerçek ictima**. Olayda, E, şüpheliler A ve B’nin tutukluluk halinin kaldırılmasına ve tahliyelerine karar vermekle görevi kötüye kullanma suçunu işlemiştir. Bu durumda E hakkında hem **rüşvet alan** olarak **rüşvet** suçundan (TCK, m. 252, f. 2, 7) dolayı, hem de **görevi kötüye kullanma** suçundan (TCK, m. 257, f. 1) ayrı ayrı cezaya hükmetmek gerekmektedir.

